

Strateg
Agneta Brändström
Agneta.brandstrom@edu.stockholm.se

Utbyggnad av Vasa Real – utförligare beskrivning av behov

Inom Norrmalms stadsdelsområde, bedömer utbildningsförvaltningen utifrån befolkningsprognos 2019, elevprognos 2019, förväntade förändrade sökmönster, befintliga lokaler med tillfälligt bygglov, med flera inverkanse faktorer, att behovet motsvarar ca 1200 nya elevplatser fram till 2030 och ytterligare 500-600 elevplatser åren 2031-2040. För att klara detta planerar förvaltningen för utbyggnad av Rödabergsskolan, Vasa Real och Roslagstullsskolan samt en ny skola i östra Hagastaden. Den sistnämnda skolan syftar till att ta emot ökad efterfrågan från den senare prognosperioden, men kan komma att uppföras under andra halvan av 20-talet eftersom bygget sker i samverkan med idrottsförvaltningen (idrottshall och bollplan) och stadsdelsförvaltningen (förskola) och deras behov kan komma tidigare.

Äldre elevprognoser och bedömningar har visat på en högre efterfrågan, varför fler kapacitetshöjande projekt har funnits med i planeringen.

Projekt som plockades bort 2019

Redan 2018 års elevprognos indikerade en lägre elevökning än tidigare, men för att undvika risken att nedgången var tillfällig, behölls merparten av de planerade projekten i 2019 års lokalförsörjningsplan. Endast två mindre kapacitetsökningar togs bort.

Det ena av dessa var en planerad utbyggnad av Gustav Vasa skola. Skolans organisation med en 3-4 parallellig F-4 organisation, skulle byggas ut till en 3 parallellig F-6 organisation. På grund av svårigheter att få bygglov för föreslagen utbyggnad, har förvaltningen gjort bedömningen att vi inte går vidare med projektet. Istället ändras skolans organisation till en 2 parallellig F-6 skola, vilket ryms inom befintlig kapacitet. Begränsning av antalet förskoleklasser har påbörjats, men de stora kullarna med 3 och 4 paralleller måste växa ur organisationen innan årskurserna 5 respektive 6 kan behållas på skolan.

Den andra av dessa rörde utbyggnad av matsalen på Matteus skola. Matteus skolas kapacitet var bedömd till 3 paralleller F-9 samt en liten grundsärskola. Matsalen var då en flaskhals, därför förutsatte denna kapacitet att alla klasser inte var helt fyllda. Förvaltningen planerade därför för en mindre utbyggnad av matsalen, så att skolan skulle klara att ha fullt elevantal i alla årskurser. Inför läsåret 2018/19 utökades grundsärskolan till dubbel storlek. Med utökad sarskola och med en organisation anpassad för att stadsdelen i sin

helhet ska klara av att ta emot fler elever i äldre åldrar, klarar skolans lokaler 2 paralleller F-6 och 4 paralleller 7-9 samt grundskola. Övergången till 2 paralleller i förskoleklass påbörjas i och med antagningen till läsåret 2021/22.

Kvarstående projekt 2020

Med nya elevprognoser i december 2019 var den sjunkande trenden i elevökningen bekräftad. I arbetet med 2020 års lokalförsörjningsplan såg förvaltningen därför över vilka ytterligare projekt som behövde strykas. Detta eftersom staden inte kan planera för markant många fler nya platser än vad behovsbedömningen visar, det riskerar att resultera i stora förgäveskostnader om projekt måste avbrytas i sent skede.

Flera olika faktorer har spelat in vid val av vilka projekt som fortsätter och vilka som plockas bort. Generellt är behovet inom Norrmalm som störst i närtid, varför projekt som har närmare till färdigställande prioriteras att genomföras, framför de som ligger i startgroparna och har sitt färdigställande längre fram i tiden. Detta hänger bland annat ihop med att tillfälliga bygglov måste ersättas och inte kan förlängas hur länge som helst. Det handlar också om att försöka minimera förgäveskostnader för utredning och projektering, jämfört med om projekt stoppas i sent skede. Även skolgårdssituationen har vägts in, liksom rådigheten över marken. Totalt behålls 4 projekt.

Projekt som behålls:

- Rödaberg är inne i pågående byggskede.
- Vasa Real är projekterat och väntar på klartecken att starta byggnationen. Såväl bygglov som trädgård har överklagats, men under läsåret 2019/20 har positivt besked lämnats och bygget är redo att starta.
- Roslagstullsskolan har startat i tillfälliga lokaler. Permanenta lokaler planeras för att ersätta de tillfälliga lokalerna. För närvarande hanteras bygglovsfrågan inom projektet. Fastigheten har också, för att vara i innerstaden, en ovanligt generös skolgård, vilket stärker detta projekt i förhållande till alternativa lösningar.
- Slutligen pågår detaljplanprocess och utredning inför inriktningsbeslut för en ny skola i Hagastaden. Samrådstiden har precis avslutats.

Samtliga tre befintliga skolor ligger på fastigheter detaljplanlagda för allmänna ändamål, vilket möjliggör permanenta lösningar utan osäkerhet om det är möjligt ändra detaljplan eller inte.

Konsekvenser om Vasa Real inte genomförs

Den planerade kapacitetsökningen i årskurs F-4 måste ordnas på annat sätt. Annars saknas 2 paralleller F-3 och 4 paralleller i årskurs 4. Innebär att planeringen avseende vilka årskurser som ska gå vart inom stadsdelen förändras, eftersom skolornas organisationer är beroende av varandra (lämnande klasser minus bortfall till fristående skolor måste mötas av rätt antal platser på mottagande skolor).

Idrotten inkluderar kapacitet för Observatorielundens skola som saknar egen gymnastiksal. Idrottssal måste byggas eller hyras in på annan plats inom Norrmalms stadsdelsområde. De senaste läsåren har behovet av idrott lösts dels genom att låna timmar i andra skolors idrottssalar och dels genom inhyrning av tider i KFUM:s lilla sal. De splittrade lösningarna innebär stora svårigheter för verksamheten att bedriva en sammanhållen idrottsverksamhet och stor osäkerhet från läsåret till läsåret avseende vilka lösningar som är möjliga. När skolans årskurser är fullt utbyggd till och med årskurs 9 (från och med läsåret 2020/21), blir situationen ännu mer ansträngd.

Matsalen inkluderar kapacitet för Observatorielundens skola årskurs 7-9, som inte ryms i den skolans matsal. Denna matsalskapacitet måste byggas eller hyras in på annan plats inom Norrmalms stadsdelsområde.

Förskolan som revs för att ge plats åt den nya byggnaden är evakuerad och skulle flytta tillbaka till den nya byggnaden. Förskolekapaciteten måste ersättas på annan plats inom Norrmalms stadsdelsområde. Den evakuerade verksamheten använder lokaler med rivningskontrakt och behöver permanenta lokaler snarast.

Alla kostnader fram till nu blir förgäveskostnader som inte kan läggas på hyran utan måste betalas kontant det år som projektet avbryts.

Tidigare utredning av alternativa möjligheter till skollokaler

SAMS fokusgrupp Norrmalm utredde under läsåret 2017/18 hur skolplatser skulle kunna ordnas på Norrmalm, med anledning av det då akuta läget för att klara fler förskoleklasser innan de planerade byggprojekten var klara (detta med anledning av att både Rödaberg och Vasa Real var försenade redan då).

Lokalsök för inhyrning i externa lokaler gjordes. Det huvudsakliga problemet med att utreda inhyrningar är att det oftast saknas skolgård, vilket är ett ska-krav för grundskola. Det fanns också ett starkt motstånd från hyresvärdar/fastighetsägare att tillåta skolverksamhet i deras lokaler, framförallt om en del av byggnad föreslogs som skola. Detta beror på oro över att skolans elever ska störa andra hyresgäster.

För att inhyrning ska vara långsiktig måste det gå att få permanent bygglov för skolverksamhet, varför de flesta lokaler som finns lediga först måste få en detaljplaneändring. Om vi planerar en lokal för ett långsiktigt permanent behov kan vi inte få tillfälligt bygglov, eftersom ett sådant måste kunna motiveras med ett tydligt tidsbegränsat behov. SAMS fokusgrupp gjorde lokalsök med fokus på tillfälligt behov fram till permanenta lokaler står klara. Då kan lokaler som inte är detaljplanelagda för skola idag, vara möjliga alternativ. Om vi istället gör lokalsök för permanent skola, så begränsas möjligheterna ytterligare.

Fokusgruppen utredde också alternativa platser för att sätta upp en paviljong (vilket i våran nuvarande situation kan liknas vid lämpliga andra platser att bygga en skola på). Eftersom Norrmalm är den stadsdel som har minst parkyta per invånare, är platser som är tillräckligt stora för att ha en skola på mycket begränsade. Såväl Vanadislundan som Observatorieparken är för branta för stora varutransporter och därför inte möjliga alternativ, tillgänglighet för elever ytterligare en dimension av detta. De större platta ytorna som finns är Vasa parken och Kungsträdgården. Båda dessa är så populära besöksmål att det överhuvudtaget inte är möjligt att diskutera dessa platser för skola. Kungsträdgården ligger dessutom alldeles för långt bort från var behovet finns geografiskt fördelat inom Norrmalm och är därför inte aktuellt. Även baksidan av Norra Latin som är stor grusplan idag diskuterades som alternativ. Med tanke på att trafikplatsen i rusningstrafik ofta är blockerad med fordon som står och producerar avgaser, är detta inte en lämplig miljö. Det är också en relativt begränsad yta varför det sannolikt inte går att inrymma en tillräckligt stor verksamhet.

Det förslag som fokusgruppen mynnade ut i, var paviljong vid fd Sveaplans gymnasium, dvs det som numera är Roslagstullsskolan. Några andra rimliga alternativ hittades inte.

De enda kända alternativa lösningar är de projekt som avbrutits. Eftersom förvaltningen meddelat att förvaltningen valt att inte gå vidare med dessa projekt, har berörda fastighetsägare sannolikt valt att gå vidare med andra intresserade framtida hyresgäster. Om det skulle gå att återuppta något av de tre projekten, så kvarstår de svårigheter som varit orsak till att dessa valts bort, samt att tidsperspektivet gör att kapaciteten kommer alldeles för sen. Ytterligare tillfälliga lösningar kommer i så fall att behövas från att Vasa Real skulle stått klart och fram till det nystartade projektet kan erbjuda färdiga verksamhetslokaler.

Flytt av profilklasser som alternativ lösning

Inom Norrmalm finns profilklasser på flera skolor. Frågan om dessa kan flyttas eller avvecklas för att frigöra kapacitet till antagning enligt relativa närhetsprincipen, har ställts.

Den mest välkända är Adolf Fredriks musikklasser med nationell profil i musik. Eftersom skolan inte har antagning utifrån närhetsprincipen är det teoretiskt möjligt att flytta verksamheten till annan stadsdel. Det rör sig om en kapacitet på nästan 1200 elevplatser. Eftersom många elever pendlar till skolan från andra stadsdelar inom staden och från andra kommuner i länet, är en förutsättning att skolan ligger med goda kommunikationer. Det kan därför bli mycket svårt att flytta hela denna verksamhet istället för att bygga ut Vasa Real.

Rödbergsskolan har engelska klasser. Under 2019 utredde grundskoleavdelningen i samverkan med förvaltningens andra avdelningar, förutsättningarna att flytta på dessa till annan stadsdel för att frigöra kapacitet för boende i Hagastaden. Den slutliga bedömningen blev att det dels är svårt att flytta till annan stadsdel på grund av den samlade kompetens som under lång tid har byggts upp på Rödbergsskolan, och dels bedömdes det befintliga geografiska läget som fördelaktigt i förhållande till det mycket internationellt präglade arbetsliv som finns i gränsområdet mellan Stockholm och Solna. Nyttan av att omvandla den engelska kapaciteten till ordinarie klasser bedömdes som mindre än skadan för staden och regionen jämfört med vad det skulle innebära att avskaffa utbildningen. Det bedömdes därför inte som realistiskt att flytta utbildningen till en skola i en annan del av staden. Teoretiskt kan det dock vara möjligt. Effekten för stadsdelsområde Norrmalm skulle vara att en parallell blir tillgänglig på Rödberg, vilket inte motsvara fullt ut nyskapandet av två paralleller i yngre åldrar som ska tillskapas på Vasa Real.

Vasa Real har judiska klasser i högstadiet. Dessa är en mindre andel av skolans verksamhet och det är därför tveksamt om eventuell flytt eller avveckling av dessa klasser ger en tillräckligt stor vinst av elevkapacitet för antagning enligt närhetsprincipen. Om klasserna ska flyttas till en annan skola, måste kapaciteten placeras i anslutning till goda kommunikationer, för att vara nåbar från alla delar av staden. Även om elevgruppen är liten, så är samtliga andra skolor i sådana attraktiva lägen relativt fulla. Det kan därför bli svårt att hitta lämplig skola att flytta dem till.

Utbildningsförvaltningen
Lokalenheten

Hantverkargatan 2F
Box 22049
104 22 Stockholm
Växel 08-508 33 000
registrator.utbildning@edu.stockholm.se
www.stockholm.se

Nära gränsen till Norrmalm finns på Östermalm också Engelbrektskolan med ett antal profiler, däribland nationell matematik-profil. Under 2019 förde grundskoleavdelningen en diskussion om möjligheten att avveckla eller flytta någon av dessa profiler, men liknande utredningen för Rödberg året innan, avfärdades detta

alternativ och profilerna behålls. Detta är därför inte i dagsläget en möjlig lösning.

Utbildningsförvaltningen

Lokalenheten

Hantverkargatan 2F
Box 22049
104 22 Stockholm
Växel 08-508 33 000
registrator.utbildning@edu.stockholm.se
www.stockholm.se